

Contents

Článek navazuje na [Douglas Rushkoff - Nechme ekonomiku zemřít](#)

20. března 2009, [Arthur Magazine](#)

Na [předchozí článek](#), který navrhoval nechat banky zkrachovat a trhy spadnout o dalších 70%, jsem dostal hromadu reakcí a odpovědí. Článek ale také obsahoval věci, které bych rád objasnil, a přidal další informace k některým bodům.

V prvé řadě, a nevím jak to ještě víc zdůraznit, obchod je dobrý. Obchod není problém. Problémem jsou monopoly.

Až na několik výjimečných případů nebyly korporace s výsadní listinou a centralizované měny vytvořeny proto, aby podporovaly obchod. Jejich účelem bylo zabránit místním obyvatelům a entitám bez výsadní listiny vytvářet a vyměňovat si hodnoty. Nešlo o rozšíření volného trhu, ale o způsob, jak z volného trhu **těžít**. Monopolní listiny byly králem uděleny vybraným společnostem výměnou za podíly, tedy akcie, a nikdo další v dané oblasti nesměl podnikat. Centralizovaná měna stočila proud obchodu tak, aby musel probíhat přes královskou pokladnu. Podobně je tomu dnes - centralizovaná měna vytváří schéma podobné pyramidovým hrám a letadlům - každý, kdo půjčuje peníze, vrací úvěry z půjčených peněz bankéřům o úroveň výš.

Obě tyto inovace, společnosti s výsadní listinou a centralizované měny, tíhnou k vytěžování zdrojů spíše než k inovaci. Nejsou produktivní, jde o přizívování se. A co je ještě důležitější, obě tyto inovace způsobují, že spekulovat přináší větší zisk než skutečně něco vytvářet. **Cílem není vytvořit dostatek, jde o vytváření nedostatku.** S postupem času se stávalo stále jednodušší držet kapitál a

bohatnout z něj, než vyrábět něco nového. Přitom právě toto bylo u těchto inovací v době renesance vyřčeným záměrem: udržet bohatým jejich bohatství tváří v tvář sílícímu vlivu kupců a měšťanů.

Není to nijak extremistický závěr. Jde prostě o historický fakt, který byl víceméně zapomenut a zdánlivě odporuje našim kolektivním představám o převratné době renesance. Pokud máte zájem se o tomto tématu dozvědět víc, nebo si ověřit důkazy, na kterých tato má tvrzení stojí, nahlédněte do knih odborníků na tuto dobu, jakými jsou **Fernand Braudel** ([The Wheels of Commerce: Civilization and Capitalism: 15th-18th Century, Volume 2](#), Univ. of California Press, 1992), **Carlo M. Cipolla** ([Before the Industrial Revolution: European Society and Economy, 1000-1700](#), WW Norton, 1994) a **Bernard A. Lietaer**, jehož kniha On Human Wealth (O lidském bohatství) byla dříve zdarma přístupná na jeho stránkách, ale zdá se, že už ji tam nejde najít. V těchto knihách se můžete dozvědět víc o udržitelných lokálních ekonomických systémech pozdního středověku, zjistit, že černá smrt se přehnala Evropou až poté, co ji zubožilo zavedení centralizovaných měn, a také si ověřit moje tvrzení, že katedrály byly postaveny za místní zdroje před časem renesance, ne až za peníze Vatikánu během ní.

Z důvodů, kterým tak docela nerozumím, se lidem zdá, že moje vysvětlení těchto fenoménů implikuje, že chci, abychom se vrátili do pravěku. Nebo že nostalgicky toužím po návratu středověkého životního stylu. Nebo že se tak distancuji od svého dřívějšího nadšení pro nové technologie a média.

Ale tak to není.

Kyberpunkový etos, o jehož popularizaci jsem se dříve zasloužil, je postavený na stejných DIY (udělej si sám) principech, které prosazují teď. Hodnota kyberpunku spočívala v převzetí kontroly nad technologiemi, v možnosti tyto technologie upravovat a inovovat, ve vytváření hodnot zdola nahoru, ve výměně zboží a služeb v alternativní ekonomice. **Nechci, abychom se zbavili peněz - chci jen, abychom si je dokázali zajistit sami. Neříkám "zbavme se bank" , říkám jen, že bychom se o naše bankovníctví měli starat sami, a nepřenechávat je firmám z Wall Street, jejichž základním účelem je přiživovat se na našich komunitách.**

Vždycky jsem obdivoval hackery. Hackery počítačové i hackery, kteří se zaměřili na společnost. Toto slovo v původním významu označovalo jednoduše lidi, kteří se vyznali v nějaké oblasti natolik, že ji dokázali spravovat a přetvářet. Snažím se rozšířit naše povědomí o tom, co všechno je možno, a často i záhodno, „hackovat“. Měli bychom hackovat peníze. Měli bychom hackovat bankovníctví. Měli bychom hackovat obchod. Neříkám, že musíme hackovat dolary - to je jen jedna z možných podob, které na sebe měna může vzít, vymyšlená tak, aby její vytváření bylo nedostupné. Měli bychom hackovat peníze tím, že přijdeme s novými formami měny. **Odedávna existovaly rozličné modely bankovníctví a půjčování, ale byly potlačeny monopolními praktikami bankovních konglomerátů. Je načase tyto alternativy prozkoumat a znovu oživit.**

Když říkám, že by bylo dobře, kdyby index Dow Jones spadl o dalších 70 procent, nevolám tím po apokalypse. Jde mi jen o to, že spekulativní ekonomika nás vyvedla z rovnováhy, do které se potřebujeme znovu dostat. **Spekulativní**

ekonomika vlastní, reprezentuje a ovládá neúměrně velké množství peněz. Je tu jednoduše příliš mnoho investorů, prostředníků a makléřů, kteří se snaží obohatit přesouváním kousků papíru sem a tam. Tyto kousky papíru představují akcie firem (nebo jejich deriváty, opírající se o hodnotu těchto akcií), a jejich cena je neudržitelná - není podložena skutečnými aktivitami. Proto je dobře, když se jejich cena vrátí na úroveň odpovídající skutečné hodnotě, vytvářené odpovídajícími společnostmi. Jen tak budou moci společnosti konat podle toho, co je skutečně v zájmu jejich zákazníků a zaměstnanců - ti tvoří skutečnou firemní kulturu té které firmy - místo toho, aby se musely řídit zájmy lidí, kteří do nich odněkud zdálky investují bez toho, aby měli skutečný, lidský zájem na jejich osudu.

Záchrana bank je fiasko, protože připravuje o peníze budoucí generace v zájmu obnovení ekonomiky, postavené na úvěrech. Myslím, že by bylo levnější a efektivnější použít jen malou část těchto peněz, a přispět jimi na opatření, které zajistí lidem skutečnou práci, a na vzdělání, které pak komunitám pomůže vytvořit místní ekonomiky na reálných základech.

Neznamená to nutně, že globální ekonomika musí zmizet - ale měla by se opírat o lokální aktivity. Neznamená to ani, že by měly zmizet počítače, nebo že přijdeme o Internet. Stále můžeme fungovat ve velkých uskupeních a pracovat na komplexních věcech. Můžeme mít města i farmy, Radiohead i Britney Spears. Pořád můžeme do Austrálie dovážet lednice z Jižní Koreje.

Avšak místo toho, aby tyto aktivity byly podmíněné požadavky struktur, soustředěných na půjčování peněz a bohatnutí z úroků, měly by se opírat o skutečnou poptávku

a nabídku. Ekonomika by byla mnohem efektivnější, kdyby stála na vytváření skutečně potřebných nových hodnot. Myslím, že to je právě toto, čeho se mnozí tak bojí při sebemenší zmínce o podobných změnách: myslí si, že vytváření skutečných hodnot, šití bot nebo pěstování drůbeže, je něco, co patří do středověku.

Ale vytvářet něco skutečně hodnotného pro ostatní jde mnoha způsoby. Pár lidí může dál dělat i bankéře a makléře. Jen už jich nebude tolik. Řekněme třeba, že jich bude o 70% méně.